

vlastní správy, jen tím, že v takovémto způsobu obhospodařování, t. j. vzdělávání třetí zjednanou osobou vzetí do vlastní správy neshledává. V tom však jest na omylu. Ve vlastní správě máme pozemek nejen tehdy, když ho sami osobně vzděláváme, nýbrž i když ho dáváme sice obdělávati třetími zjednanými osobami, avšak na náš vlastní účet, sice by velkostatkář, jenž sám ruky nepřikládá a jen zjednanou čeledí pracuje, nikdy neměl statek svůj ve vlastní režii — náhled to neudržitelný. Potřebí jen čísti pozorně zákon sám, by se seznalo, že ani on nestotožňuje pojem »vlastního obdělávání«, s pojmem »vlastní správy«; pachtýř ovšem musí dle čl. I. čís. 1 zákona ze dne 30. září 1924, čís. 204 sb. z. a n. pozemek obdělávati sám neb s rodinou, ale propachtovatel bere ho dle čl. II. b) do vlastní správy, když na něm chce sám neb s rodinou »hospodařiti«, což ovšem možno i při obdělávání zjednanými osobami.

Čís. 4721.

Zatížen-li podíl (část podílu) spoluvlastníka fideikomisární substitucí, jest vlastník nezatíženého podílu oprávněn a povinen, by o zrušení spoluvlastnictví žaloval i předního dědice i poddědice.

Žaloba, již domáhá se manžel na manželce zrušení spoluvlastnictví ku společné nemovitosti, jest předčasnou, byl-li k žalobě manželky proti manželovi povolen rozvod z viny manželovy a manželka domáhá se na manželovi zrušení smlouvy, již byl na něho převeden podíl nemovitosti.

(Rozh. ze dne 24. února 1925, Rv I 1755/24.)

Vlastnictví k nemovitosti, o niž ve sporu šlo, bylo rozděleno tak, že příslušelo jednou čtvrtinou Josefu M-ovi, třemi čtvrtinami jeho manželce Filomeně M-ové. Na dvou čtvrtinách, náležejících Filomeně M-ové, vážla fideikomisární substituce. K žalobě Filomeny M-ové bylo její manželství s Josefem M-em rozvedeno od stolu a lože z viny Josefa M-a. Rozsudek nebyl v čase rozsudku první stolice ještě v právní moci. Žalobu Josefa M-a, domáhající se na Filomeně M-ové a jejich fideikomisárních substitucech zrušení spoluvlastnictví, oba nižší soudy pro tentokrát zamítly, o d v o l a c í s o u d z t ě c h t o d ů v o d ů: Odvolatel tvrdí, že když rozsudek soudu první stolice povolující rozvod manželství jeho a žalované z odvolatelovy viny, nebyl v době vydání napadeného rozsudku v právní moci, nenabyla žalovaná ještě oprávnění žádati zrušení svatební a postupní smlouvy ze dne 11. listopadu 1910 a nemůže proto s úspěchem tvrditi, že odvolatelova žaloba jest v nečas, to tím méně, ježto mu vypověděla správu svých tří čtvrtin rolnické usedlosti, jejíž zdárné hospodářské užívání závisí od osobní činnosti hospodářovy, žalovanou takto znemožněné. Odvolateli jest přisvědčiti potud, že skutečnost, že rozvod manželství byl soudem první stolice povolen z odvolatelovy viny a že žalovaná bude po případě moci podle pravoplatného tohoto rozsudku žádati zrušení svatební smlouvy podle §u 1264 obč. zák., nemůže zakládati nevčasnost odvolatelovy žaloby o zrušení spoluvlastnictví podle §u 830 obč. zák., poněvadž při posu-

zování otázky nevčasnosti zrušení nejsou rozhodny osobní poměry, nýbrž věcné poměry, jež se dotýkají samé podstaty věci a jeví na ni věcný účinek (sb. n. s. čís. 101). Jimi, jak jest na snadě, není skutečnost rozvodu manželství a jeho vlivu na svatební smlouvu spoluvlastníků. Avšak zákon v §u 830 obč. zák. dále stanoví, že spoluvlastník musí si dáti líbiti okolnostem přiměřený, nevyhnutelný odklad zrušení spoluvlastnictví, byl-li by tento na škodu ostatních spoluvlastníků. Takovýto odklad působí nikoliv věcné poměry, předmětu spoluvlastnictví se týkající, a na poměr ten účinkující, nýbrž okolnosti, jež se vyskytují v majetkovém okruhu druhého spoluvlastníka a zvláštní svou povahou působí, že neprodlené zrušení spoluvlastnictví jevílo by se ve jmění tohoto spoluvlastníka jako skutečnost hospodářsky mu škodící. Touto skutečností jest povolený rozvod manželství odvolatele a žalované z viny onoho a možnost manželky žádati pro to zrušení svatební smlouvy. Prvý soud považuje tuto smlouvu za smlouvu svatební, ježto ujednána byla odvolatelem jako ženichem a žalovanou jako nevěstou v úmyslu, že sňatek bude ujednán a smlouva týče se společenství statku. Jest správným, že smluvní strany, ujednávající smlouvu, činily tak v úmyslu, by jí upravily poměry svého jmění vzhledem na své manželské spojení, jehož uskutečněním smlouva ta mohla se státi teprve platnou (§ 1217 obč. zák.). To vyslovily jasně v druhém odstavci smlouvy, uvádějíce, že ji ujednávají u příležitosti zamýšleného sňatku, a totéž obsahují též první a pátý odstavec smlouvy. Smlouva ovšem založila a upravila jen poměry manželů jako spoluvlastníků nemovitosti (§ 825 obč. zák.), nikoliv však společenství statků mezi manžely podle §u 1234 obč. zák., poněvadž oni v ní ani výslovně ani jinak neprojevíli vůle k založení společenství, kterým, buď za života obou manželů nebo pro případ smrti jednoho v nich nabývali podle §§ 1234 a 1236 obč. zák. věcného práva k nemovitosti druhého manžela. Tato skutečnost jest bez vlivu na povahu smlouvy jako smlouvy svatební, poněvadž ujednání ji bylo úmyslem smluvních stran a hospodářským účelem byla právě úprava poměrů jejich jmění v budoucím jejich manželství, což také jasně vyslovují ke konci třetího odstavce smlouvy, uvádějíce, že budou na nemovitosti společně hospodařiti a ji vzdělávati. Neprávem tvrdí odvolatel, že tím, že mu žalovaná vypověděla správu tří čtvrtin nemovitosti, bylo mu znemožněno hospodářské užívání celých nemovitostí. Aby se tak nemohlo státi, poskytují předpisy §§ 835 a 836 obč. zák. dosti ochrany. Pokud odvolatel tvrdil, že prvému soudci bylo vyčkati pravo-
platné skončení rozepře o rozvod manželství, stala se tato jeho obrana bezpředmětnou tím, že rozsudek nabyt zatím moci práva. Pro fidei-
komisární substituci spolužalovaných váznouců na polovici usedlosti, připsané žalované Filoméně M-ové, jest žaloba pro předpis §u 613 obč. zák. proti žalované nepřipustna, poněvadž tato jako fiduciářka může až do nastoupení substituce volně nakládati toliko s výtěžky této polovice nemovitosti, avšak není jako obmezená vlastnice s právy a povinnostmi požívatelů oprávněna volně nakládati s podstatou této polovice nemovitosti, proti které, kdyby bylo žalobě vyhověno, by směřoval podle §u 352 ex. ř. vykonatelný nárok odvolatelův. Proti fidei-
komisářům není žaloba přípustna, poněvadž tito mají k polovici nemo-

vitosti toliko dědický nárok podle Šu 608 obč. zák. a nejsou dosud jejími spoluvlastníky, v Šu 825 obč. zák. uvedenými, proti kterým jediné lze se podle Šu 830 obč. zák. domáhati zrušení spoluvlastnictví.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nelze sice souhlasiti s odvolacím soudem ve všem, co uvedeno jest v důvodech napadeného rozsudku, ale, pokud odvolací soud zamítl žalobu, domáhající se zrušení spoluvlastnictví z důvodu v Šu 830, druhá a třetí věta uvedeného, jest napadený rozsudek správný. Co se týče názoru odvolacího soudu, že Filomena M-ová jest neprávem o zrušení spoluvlastnictví žalována, ježto její spoluvlastnictví k jedné polovině usedlosti jest stíženo fideikomisární substitucí pro ostatní žalované a ona jest tudíž po rozumu Šu 613 obč. zák. toliko požívatelkou dotyčného podílu, nelze tento názor sdíleti. Filomena M-ová i když jest ohledně svého spoluvlastnictví oním závazkem zatížena, jest přes to spoluvlastnicí a jako taková může býti a také právem byla o zrušení spoluvlastnictví žalována. Nesprávně má též soud odvolací za to, že ani ostatní žalovaní, ježto jsou jen poddědici, nejsou ke sporu oprávněni. Žalobou jest se domáháno zrušení spoluvlastnictví vůbec, tedy i spoluvlastnictví čekatelů, to se však bez jejich souhlasu státi nemůže a, ježto souhlas ten odpírán, nezbylo žalobci než aby i fideikomisární substituti, tedy ostatní žalovaní, byli žalováni. Právem tudíž i na ně byla žaloba podána. Otázkou, kterou se zabýval odvolací soud, zda notářský spis ze dne 11. listopadu 1910, na základě něhož nabyt žalobce od Filomeny M-ové spoluvlastnictví k jedné čtvrtině usedlosti, jest svatební smlouvou či nikoli a může-li Filomena M-ová, když její manželství se žalobcem bylo z viny tohoto rozvedeno, žalovati o zrušení dotyčné smlouvy a o zrušení žalobci postoupeného spoluvlastnictví, není třeba se zabývati, protože otázka tato není pro rozřešení tohoto sporu rozhodnou a jest mimo jeho rámec. Stačí nesporná okolnost, že spor o zrušení oné smlouvy a zrušení žalobcova spoluvlastnictví jest zahájen. Zahájen-li tento spor, pak, protože nutno počítati i s možností zrušení spoluvlastnictví žalobcova a protože prodej společných nemovitostí znamenal by nepopíratelně pro žalovanou stranu újmu, újma ta ovšem v případě příznivého skončení sporu pro Filomenu M-ovou by nastati nemusila, jest s nižšími soudy v tom souhlasiti, že žaloba o zrušení spoluvlastnictví jest po rozumu Šu 830 druhá a třetí věta obč. zák. předčasnou a byla proto napadeným rozsudkem právem pro tentokrát zamítnuta.

Čís. 4722.

Určovací žaloba.

Právní zájem není opodstatněn úmyslem, by požadovaným určovacím rozsudkem bylo působeno na rozhodnutí jiného sporu, projednávaného v cizině.

Soud má sice sám od sebe, i bez námítky, zkoumati, zda jest zde právní zájem na určení, není však povinen, by se všech možných hledisk